

จากสงครามเย็นสู่โลกาภิวัตน์ จากชาตินิยมสู่ความสิ้นหวัง

เรื่อง : ดาเนี่ยลกับโกลดอฟ*

แปล : สุพิชชา ไตวิวิชัย, วรเทพ อรรถนุตร

สงครามเย็นเป็นปรากฏการณ์ที่พยายามเสนอตัวเลือกระหว่างสองค่าย เสรีนิยมประชาธิปไตย (อเมริกา) และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (โซเวียตเซีย) แทบจะพูดได้ว่าทั้งสองค่ายต่างล้วนไม่มีแรงดึงดูดใจเสมอกัน ความสับสนเกิดขึ้นพร้อมไปกับสถานการณ์สะสมกำลังนิวเคลียร์ ทุนนิยมและคอมมิวนิสต์ต่างก็ผลักดันความนึกฝันสู่สิ่งอื่นๆ ไปยังพื้นที่ที่ความเป็นจริงสามารถหลงหลักปักฐาน

ยุคหลังสงครามเย็น ปรากฏจากการลงแรงแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อทำให้เกิดการปรับรูปโฉมของโลกให้เป็นรูปเป็นร่าง นักเขียนจอห์น เลอ คาร์เร่ (John Le Carre) ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์เลอมงด์ (Le Monde) เมื่อเดือนมีนาคม ปีค.ศ. 2004 “ผมเชื่อด้วยซ้ำไปว่าไม่มีช่วงเปลี่ยนอะไรระหว่างปีค.ศ.1989-1991 ตอนนั้นด้วยความหวาดหวั่นและจินตนาการเพียงน้อยนิด เราสามารถทำอะไรได้ตั้งเยอะ และผมไม่ใช่พวกฝันเฟื่องและอารมณ์รูปโหวดแต่ก็ไม่มีใครบอกทาง สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดในการค้าเสรีที่มันสามารถส่งออกไปยังทุกหนแห่ง เมื่ออาณาจักรโซเวียตล่มสลายในความโกลาหล ผู้นำกองทหารทุนนิยมแห่งโลกเสรีวางท่าขามเขื่องภายใต้แสงสว่างแห่งชัยชนะไม่ว่าอะไรก็ตามที่พวกเขาจะบังอาจมาขัดขวาง ‘ตลาดเสรี’ ซึ่งแทบจะไม่มีเลย นี่คือชัยชนะโดยคุณิและไม่มีแรงห้ามปรามใดๆ ?”

โลกาภิวัตน์

ทางเชื่อมต่อสื่อสารเปิดโอกาสให้เกิดชุมชนที่ปราศจากพรมแดน (เชิงจินตภาพ ?) ระหว่างรัฐขึ้นมา เครือข่ายใหม่กำลังล้มล้างข้อสงสัยเก่าๆ เราเฉลิมฉลองอำนาจรับความคิดเห็นการให้ร้องปรบมือค้อมคำนับธงทิวปลิวสะบัด นั่นหมายถึงทัศนคติ (ครอบ) โลกสังวาสอย่างแท้จริง ทว่า โดยพื้นฐานนั่นเองที่โลกาภิวัตน์เปลี่ยนไปเป็น

การเกาะกุม-ต่อให้ยึดยาวอย่างไรเงื่อนไข วิธีปฏิบัติที่มีแบบแผนที่แน่นอนสำหรับการผลิตประดาข้าวของเยี่ยงอเมริกันชน สำหรับคนที่ไม่ได้ยืนอยู่ข้างเดียวกับเขา มันเป็นเรื่องง่ายดายที่จะเป็นพวกพลอยพยักยิ้มหน้าบานไปกับเขา ด้วยตราประทับกับท่วงทาวางเขื่องมันใจแบบอเมริกัน แต่เรามีสิทธิอะไรในการตีเนียนอารามวางเขื่องแบบเขาได้เล่า? นับแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ในส่วนต่างๆ ของโลกต่างน้อมรับวิธีหาอยู่หากินและหาเงิน อย่างที่ทำในอเมริกาเหนือมาใช้กันยกใหญ่ รวมทั้งรูปแบบการเมือง วัฒนธรรม และภาษา

ภาษา อัตลักษณ์ และเขตแดน

ภาษาประจำชาติไม่เพียงแต่จะใช้ทักท้อว่า มันคือหลักประกันความสำคัญของอัตลักษณ์ของชนชาติ จากนักเทศน์ในหนังสือ *Blut Und Boden* (เลือดและกระดูก) แต่นั่นสามารถบงการในระดับจิตสำนึกด้วยอำนาจพวกนั้น เพื่อที่จะทำให้เป็นปีกแผ่นและขยายวงอิทธิพลและประชาชาติของมัน เช่นเดียวกับบรรดาธุรกิจทั้งหลายอำนาจในการแพร่กระจายสื่อที่นั่นกำลังเป็นที่จับจ้องให้ความสำคัญรากฐานของมันคือการแข่งขันด้านความเร็ว ในทางกลับกัน บทบาทในเชิงวิพากษ์ของมันนั้นกลับสวนทางกันอย่างน่าประหลาด แม้กระทั่งความพยายามแผ่ครอบคลุมโลกในเวลาที่เราวิตเกี่ยวกับบรรดาความขัดแย้งซึ่งล้วนแล้วแต่สำหรับการสนองผลกำไรของรัฐชาติเป็นลำดับแรกสุด นั่นเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ไวยาหารที่ปรุงแต่งเพื่อเป้าประสงค์ทางการเมือง สับเปลี่ยนไปเป็นความจริงได้โดยสะดวกดาย บรรดาการแสดงออกที่สิ้นไร้ข้อสนับสนุนที่แน่นอนหาพล้วนแต่พร้อมจะเปลี่ยนไปเป็นเหตุในการก่อสงครามที่ถูกผลักดันจากลัทธิชาตินิยม การแข็งขันต่อโลกาภิวัตน์นั้นสามารถอธิบายจากมุมมองอันหลากหลาย

หลาย ทั้งพวกคลั่งคัมภีร์ชาตินิยม หรือเอาแค่ง่ายๆ ก็คือ การต้านกลไก
ครอบโลก ในบ้านเมืองของเราเอง พรรคประชาชนเดนมาร์กสามารถ
อ้างได้อย่างสง่าผ่าเผยว่าเป็นแบบอย่างหนึ่งสำหรับปฏิริยาตั้งกล่าว
พวกเขาทั้งเป็นชาตินิยม พวกเขาต่อต้านผู้อพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พวกมุสลิมคลั่งคัมภีร์ พวกเขาประกาศว่าบรรดาผู้อพยพนั้นกำลัง
คุกคามค่านิยมที่เป็นแบบเดนมาร์กและคริสเตียน พรรคประชาชน
เดนมาร์กเป็นที่เลื่อมใสชื่นชอบนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 90 ในสถาน-
การณ์ที่พรรคฝ่ายซ้ายซึ่งเป็นศูนย์กลางกำลังจะพ้นวาระไป นอกเหนือ
ไปจากประเด็นผู้อพยพซึ่งเล็กน้อยมาก จะว่าไปเรื่องพวกนั้นก็ไม่ใช่
สำคัญพอจะเป็นเรื่องหรือเอาเรื่องเอาราวกับมัน หากเป็นประเด็นการ
เหยียดผิวซ้ำซากของทางพรรคนั่นเอง นายกรัฐมนตรีที่นิยมประชา-
ธิปไตยแบบสังคมนิยมกลับแสดงท่าทีถดถอย และเสนอแนะมาตร-
การสำหรับกรอพยพที่เข้มงวดมากขึ้น เขานั้นหวาดเกรงว่านั่นจะ
ส่งผลต่อคะแนนนิยมในการเลือกตั้ง คำตอบจากศูนย์กลางพรรค
ฝ่ายขวาในการรณรงค์เลือกตั้งที่ตามติดมาหลัง ผ่านร่องรอยกรุ่นๆ
ของเหตุการณ์ 11 กันยายน ซึ่งยังเป็นวาทะอันแข็งกร้าวที่มีต่อการอพยพ
ปัจจุบันบ้านเมืองของผม ปกครองดูแลโดยการสมคบกันระหว่างพวก
เสรีนิยมกับอนุรักษนิยม!! ทั้งยังขึ้นอยู่กับพรรคประชาชนเดนมาร์ก
ที่จัดตั้งเสียงส่วนใหญ่ในรัฐสภา ประเด็นเกี่ยวกับการอพยพที่เริ่ม
จากโหวตอันโหวงกลวง พลันกลับกลายเป็นผลจริงและผลลัพธ์นั้น
หรือ? คนทั้งหลายที่มีส่วนรู้เห็น ล้วนรู้สึกกับมันอย่างอึดอัดทราญ
ทราญ!

วิธีการเมืองสามารถดูกลืนสรรพสิ่งสู่ศูนย์กลางได้อย่างไร?

ในขณะที่มีการเลือกตั้ง เราเป็นนักเรียนใน Royal Academy
of Fine Arts ในคืนของวันที่มีการเลือกตั้งนักเรียนส่วนหนึ่งและ
guest professor จากประเทศไทย(?) รวมตัวกันประท้วงที่นอก
อาคารรัฐสภา พวกเรามีกันราวสิบห้าคนและเป็นพลเมืองที่มีสาย
เลือดเดนมาร์กเต็มตัว บางทีเราหวังไปว่าพลเมืองของเราที่ไม่อาจ
ยอมรับและชมชอบด้วยกับมันจะมาร่วมเดินขบวนกับเรา แต่เปล่า
เลย! พวกเราทำกันไปโดยลำพังและก็เลิกรา ใครจะทำอะไรต่อไปหลัง
จากนั้น ทางเลือกที่ท่าว่าจะเป็นกรสมห้วงอยู่ในสตูดิโอและหาหน
ทางที่จะแสดงออกอะไรออกมาตรงๆ การมุดหัวอยู่ที่นั่นเป็นตัวเลือก
ซึ่งดูท่าไม่น่าใช้การได้ การตอบโต้ตรงๆ มันแสนจะสุ่มเสี่ยง ถ้าต้อง
กลายเป็นแค่ ‘ปฏิริยาแข็งข้อ’ ด้วยความหมายในงานที่เราทำซึ่ง
บงการโดยสิ่งที่เรากำลังต่อต้าน เราต้องลองเสี่ยงกับการไม่สามารถ
ส่งผ่านความคับข้องใจทางการเมืองของเราได้

จากกระบวนการทำให้มีเหตุผลสู่การสร้างเลศภาพลักษณ์ (SUPER IMAGE)

-ภาวะสมัยใหม่ และการแบ่งงานกันทำ

การบรรลุสู่จุดสำเร็จของภาวะสมัยใหม่ สร้างขึ้นจากการแบ่งให้
จำเพาะเจาะจง ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการสร้างรถยนต์ “ฟอร์ด
โมเดลที” ผู้คนเริ่มรู้จักรถรุ่นดังกล่าวตั้งแต่ค.ศ. 1908 ที่ราคาเก๋าร้อย

ห้าสิบเหรียญ ค.ศ. 1913 ฟอร์ดเริ่มกำหนดบรรทัดฐานในการผลิตรถยนต์
ของเขาโดยได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาอุตสาหกรรมการบรรจุ
หีบห่อเนื้อในชิคาโกและซินซินนาติ ซากสัตว์เคลื่อนไปมากับรางเลื่อน
ที่แขวนอยู่เหนือศีรษะคั่นอยู่ระหว่างเครื่องเชื่อมเนื้อ แรงงานแบ่ง
ออกเป็นส่วนๆ อย่างชัดเจนว่า เครื่องเชื่อมเนื้อทำหน้าที่ของมันแค่
อย่างเดียวเท่านั้น เส้นทางที่ทอนออกเป็นส่วนๆ แบบนี้นี่เองที่ภาย
หลังทำให้เกิดการนำมารวมร้อยประกอบเข้าด้วยกันเป็นสายการ
ผลิตหนึ่งเดียวที่โรงงานฟอร์ดขึ้นส่วนต่างๆ เคลื่อนไปตามสายพาน
สู่มือคนงานประกอบรถ ซึ่งทำหน้าที่เฉพาะแยกกันเป็นอย่างๆ แล้ว
ส่งทอดกันไปเรื่อยๆ ตามลำดับ หลังจากหลักการรวมของสายการ
ผลิตเข้าด้วยกันเป็นที่ยอมรับ เวลาในการประกอบรถยนต์ลดลงจาก
สิบสองชั่วโมงครึ่งสำหรับคนงานหนึ่งคน กลายเป็นใช้เวลาเพียงหนึ่ง
ชั่วโมงสามสิบนาที และนับแต่จากค.ศ. 1916 เป็นต้นมา ราคาของ
รถยนต์ฟอร์ดโมเดลทีลดลงอย่างยิ่งยวดเหลือเพียงสามร้อยหกสิบ
เหรียญ นั่นเป็นผลจากประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น วิธีการของฟอร์ด
ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในแบบแผนอันหลากหลายของวิธีการแบบทุนนิยม
เมื่อเขาสามารถทำเงินจากการลงทุนและปรับเปลี่ยนแผนการผลิตให้มี
ระบบระเบียบ ผู้ถือหุ้นกลับฟ้องร้องเขา เพราะเหตุที่ว่าพวกเขาไม่
สนใจกับผลประโยชน์ระยะยาวของการสร้างแบบแผนการผลิตวิสัย-
ทัศน์ของฟอร์ดที่จะสร้างรถยนต์ให้พ้องจองกับความหลากหลายคับคั่ง
(build motor car for the great multitude) ให้ก้าวข้าม
เงื่อนไขทางเศรษฐกิจบริสุทธิ์ จากหัวสมองอันเฟื่องของวิศวกร นาย
เฮนรี ฟอร์ด ผู้ออกแบบรถโมเดลทีให้มีราคาถูกลงและสามารถใช้การได้
อย่างดี ชายได้เกินกว่าสิบห้าล้านคนสำหรับรถรุ่นดังกล่าว

-ภาวะสมัยใหม่และศิลปะที่เป็นเอกเทศ (autonomous art)

คลื่นความคิดเกี่ยวกับการสร้างความชำนาญเฉพาะทาง ได้
แพร่กระจายไปทั่วห้วงแห่ง ตั้งแต่ทศวรรษที่ 30 นักวิจารณ์ศิลปะ
คลีเมนต์ กรีนเบิร์ก ผู้คอยถือท้ายคตินิยมที่ว่าแบบแผนอันหลาก
หลายในสกุลศิลปะสมัยใหม่นั้น ควรโน้มนำไปสู่ธรรมชาติภายในอัน
พิสุทธิ์ของมันเอง หลักการแบ่งงานกันทำเหมือนจะช่วยแนะนำ
ว่าศิลปินควรขลุกอยู่ในสตูดิโอและจำกัดตัวเองอยู่ในแบบแผนความรู้
ของตน (จิตรกรก็ทำแต่จิตรกรรม ประติมากรก็ทำแต่ประติมากรรม)
เขาไม่ควรผนวกรวมงานศิลปะที่ต่างสาขาเข้าด้วยกัน ศิลปะไม่ควรให้
ความสนใจสิ่งที่อยู่นอกแบบแผนความรู้ของตน! รวมถึงไม่ต้องอธิบาย
วิพากษ์วิจารณ์ตรรกะที่อยู่นอกเหนือตรรกะภายในของงานศิลปะที่
ตนกำลังทำ เพราะนั่นเป็นหน้าที่ของนักวิจารณ์ศิลปะหรือนักประวัติ-
ศาสตร์ศิลป์ ขณะที่นักคำศิลปะก็ช่วยทำหน้าที่ในการแพร่กระจายงาน
ศิลปะอีกแรงหนึ่ง กฎเกณฑ์ที่เป็นเอกเทศที่เราคาดเดาไว้นั้นมีกรอบ
จากภายนอกคอยกำหนดจากสองสิ่งนั่นคือเนื้อหา ส่วนอีกด้านหนึ่ง
นั่นคือปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนตลาดจากทั้งสองฝ่าย

นับแต่ปลายทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ส่วนแบ่งตลาดสำหรับรถยนต์
ฟอร์ดโมเดลทีนั้นลดลง ทั้งที่จริงแล้วมันได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่าง

ต่อเนื่องรวมทั้งราคาที่ดินต่ำลงตั้งแต่ปีค.ศ. 1927 ราคาอยู่ที่สองร้อยเก้าสิบเหรียญ ในช่วงกลางทศวรรษที่ 20 เยเนอรัล มอเตอร์ (GM) ผู้แข่งขันรายสำคัญของฟอร์ด ตระหนักถึงการขยายฐานที่จะส่งผลในระยะยาว เยเนอรัล มอเตอร์ต้องการแข่งขันด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ นอกเหนือไปจากปัจจัยทางด้านวิศวกรรมหรือเศรษฐกิจ นั่นคือปัจจัยด้านความงาม! เขาต้องการโน้มน้าวบรรดาผู้บริหารให้ซื้อรถคันใหม่ คนรู้จัก รถฟอร์ดโมเดลที ในแนวคิดที่ว่าลูกค้าไม่ว่าจะเป็นใครก็มีรถฟอร์ดแล้วเปลี่ยนสีไปต่างๆ ได้ตามใจนึกชอบ トラบเท่าที่มันยังเป็นสีดำ ส่วนเยเนอรัล มอเตอร์ก็ริเริ่มแผนกสีและสรรคส์สร้างรูปแบบ ขณะที่เฮนรี ฟอร์ดประกาศก่อนที่จะทำรถออกมาเพียงรุ่นเดียว เยเนอรัล มอเตอร์ กลับประกาศว่าจะทยอยออกรุ่นใหม่ๆ ออกมาทุกๆ ปี ตอนที่เริ่มลงทุน กิจกรรมฟอร์ดไม่มีมติดวงศใครเลย เขาอยากให้ลูกค้าดำเนินรอยตามเขาและปฏิเสธที่จะจำหน่ายรถยนต์ในแบบผ่อนส่ง เยเนอรัล มอเตอร์กลับวางแผนโครงการให้กู้ยืมเพื่อที่ว่าลูกค้าจะทันซื้อรถรุ่นใหม่ๆ ที่ทยอยผลิตออกมา

จุดกำเนิดของการค้าภาพลักษณ์

แผนกสรรคส์รูปแบบของเยเนอรัล มอเตอร์ นำโดยฮาร์ลีย์ เอิร์ล ซึ่งมีปมหลังในการคบค้าและขายรถให้กับบรรดาอาราฮอลิสต์ จนกลายเป็นนักออกแบบผู้ทรงอิทธิพลที่สุดในประวัติศาสตร์รถยนต์ เขาสังคายนารูปแบบรถคอโรเวทท์ รุ่นหางปลา, คิคคอนเสปคร์ และ เอ็กซิปปัน ส่วนรถยนต์และแถบในแวนอนแบบท้ายสุดนั้นเริ่มเผยแพร่ในปี 1927 รถรุ่นที่ชื่อว่าคาคิลแลค ลาชาลล์ กับส่วนประกอบในแวนอนทำให้รถรุ่นดังกล่าวดูแบนราบลง ให้มองดูรู้สึกยาวและปราดเปรียวขึ้น องค์ประกอบที่สามารถเห็นได้ด้วยตาตั้งกล่าวนี ทั้งรอยบากที่อยู่ด้านข้างหรือว่าจะเป็นแถบสี แถบพลาสติก ยาง หรือการติดเทปที่ฉาบอยู่ด้านข้างตัวรถ ซึ่งปัจจุบันเราล้วนพบเห็นแพร่หลายในบรรดารถรุ่นต่างๆ トラบเท่าปัจจุบัน คำอธิบายการออกแบบในลักษณะนี้สำหรับตัวนายเอิร์ล เขาให้คำอธิบายปรัชญาการออกแบบดังกล่าวในช่วงทศวรรษที่ 50 การออกแบบทั้งหลายที่ทำการมาว่าหมายถึงการรุกคืบที่รุกหน้าไปไกลในแต่ละปี เป็นการเขียนใบให้ ความสามารถหรือตะบึงไปข้างหน้า ในปีค.ศ. 1934 ระยะเวลาถือครองใช้รถค่าเฉลี่ยอยู่ที่ห้าปีต่อคันแต่ปัจจุบันเป็นสองปี นั้นหมายถึงรถจะหมุนเวียนขายในท้องตลาดได้ถี่ขึ้น แล้วถ้าเป็นหนึ่งปีต่อหนึ่งคันแล้วเราจะยึดเยื้อมแค่ไหนหากไปถึงตรงจุดนั้น

ผลที่ตามมาจากการปรับกระบวนการทำให้เป็นเหตุเป็นผล เยเนอรัล มอเตอร์นั้นเป็นบริษัทหลักสมัยใหม่ในห้าพวกแรกๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนจากแง่มุมที่ไม่เป็นเหตุเป็นผลของการบริโภคให้กลายเป็นปัจจัยมูลรากของปฏิบัติการทางธุรกิจ พร้อมกันนั้นมันก็กระจุกตัว และมีโครงสร้างความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นข้อยกเว้นกับเป้าประสงค์หลักของการเปิดเผยมูลค่ากำไร อัลเฟรด พี สไลน จูเนียร์ ผู้อำนวยการเยเนอรัล มอเตอร์ กล่าวไว้ว่าเป้าหมายเบื้องต้นของการสร้างบริษัทนั้นคือการ...ทำเงิน! มันไม่ใช่แค่การประกอบรถ สไลนจอมอัจฉริยะทางด้านตลาดใช้รูปแบบการจัดทัพของ

กองทหารรัสเซียเป็นแม่แบบสำหรับการวางระบบองค์กร และวางสายการผลิตสำหรับระบบดังกล่าวนั้นยังดำเนินสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ และรูปแบบเบื้องต้นสำหรับการจัดกายวิภาคองค์กรของธุรกิจขนาดใหญ่หลายแห่งในปัจจุบัน การนำองค์กรของสไลน ตลอดเวลาเกือบหนึ่งในสี่ของศตวรรษเยเนอรัล มอเตอร์ยังคงเป็นบริษัทที่ใหญ่ที่สุดในโลก

เมื่อเลิศภาพลักษณ์กลายเป็นสินค้า

นับจากสิ้นสุดทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา บรรดาเวทยานั้นเป็นมากกว่าเครื่องจักร มันกลายเป็นเป้าหมายแห่งแรงบันดาลใจ และในทำนองเดียวกันกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการค้าขายภาพลักษณ์ พร้อมกันนั้นสำหรับประเด็นของศิลปินสมัยใหม่ที่สามารถอ้างอิงกฎเกณฑ์ที่เป็นเอกเทศ (Autonomous Modernist Artist) ที่ต้องสรรคส์สร้างความรู้สึกที่จำเพาะ ความคิดนั้นมียุ่ที่ว่าต้องมีพื้นที่ที่ปลอดพ้นจากการแปดเปื้อน-ผู้ฟังที่เหลือรอด อย่างสตูดิโอ งานจิตรกรรมพิพิธภัณฑท์ ท่ามกลางการเติบโตรุกคืบของวัฒนธรรมบริโภคนิยมมวลชน ศิลปะบริสุทธิ์คือฟางเส้นสุดท้ายที่ระบบอุตสาหกรรมจะเหยียบชวยเอาไว้ เพื่อจะพิสูจน์ว่ามันสามารถคงคุณค่าที่ไม่อาจทำให้แปดเปื้อน ลอยตัวเหนือการสรรหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงถ้ายเดียว อย่างน้อยหากเราสังเกตเห็นจากการมองย้อนหลังกลับไปโครงสร้างที่เป็นหลักประกันอัตภาพทางศิลปะ (artistic self-sufficiency) นั้นเป็นสิ่งที่ดูที่ว่าอาจจะเปราะบาง สิ่งที่รอดเหลือมาสู่เราคือศิลปะสมัยใหม่ สิ่งที่อยู่ตอนต้นและสำคัญยิ่งยวดคือชื่อ (ยี่ห้อ ลายเซ็น?) ของบรรดาศิลปินที่ประวัติศาสตร์ศิลป์และวงจการค้าสามารถผนวกรวมให้มันเป็นก้อนเดียวกัน กลายเป็นเลิศภาพลักษณ์ งานผลิตซ้ำในรูปแบบโปสเตอร์ที่เราคุ้นเคยกันดีสำหรับการใช้ถอดแบบความเป็นจิตรกรรมได้อย่างครบถ้วน トラบถึงปัจจุบันการผลิตซ้ำกลับรวมเอาชื่อเสียงเรียงนามของศิลปินเข้าไปด้วย จากเพียงจุดเล็กๆ ที่เราขยายให้มันใหญ่ขึ้น ภาพทำหน้าที่ที่ระบ่าวโฆษณาชื่อ แทนที่ชื่อจะทำหน้าที่โฆษณารูปลักษณ์ หรือยี่ห้อในฐานะประสบการณ์ที่ยกระดับให้สูงขึ้นเพื่อส่งผ่านไปสู่สิ่งอื่น (The brand as transcendental experience)

โดยแท้จริง มันมีศักยภาพในการพัฒนาลักษณะดังกล่าว ลูกค้ามองหาสิ่งที่เป็นมากกว่าแลกเปลี่ยนได้มาที่มีมูลเหตุจูงใจ ยี่ห้อทาง

บ่อน/ยัดเยียด? สิ่งเหล่านั้นด้วยการจับคู่สินค้าที่ตัวทำเข้ากับเรื่องราวที่ถูกรื้อฟื้นมา ยี่ห้อไหนก็ควบคุมคุณภาพลักษณะของชีวิตที่ฝังจิตฝังใจกับการออกกำลัง แม้ว่าผู้คนที่สวมใส่เสื้อผ้าเหล่านี้เดินเตร่อยู่ตามท้องถนน การพัฒนาของยี่ห้อเบเนตตองนั้นเป็นที่น่าเลื่อมใสในความเจเนจัด แต่จริยธรรมที่เหมาะสมควรกลับเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคสวมใส่ต้องสานต่อด้วยตัวเอง เพราะเราจัดการหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเยี่ยงนั้นแทบไม่ได้เลย! เพราะยี่ห้อทั้งเป็นและบันดาลได้มากกว่าสิ่งที่เราจะรู้เห็นได้จากเปลือกที่คอยเคลือบคลุมเนื้อหาและเรื่องราวทางศีลธรรมที่แอบแฝงมาพร้อมพรักความสำคัญของยี่ห้อในปัจจุบันนั้นคือการที่มันความสามารถในการโน้มนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า คุณค่าอื่นๆ ที่ออกเงยเกินออกจากการค้าขาย

ผลงานของกลุ่ม La Loko : พื้นที่อื่น ภาษาอื่น เป้าหมายอื่น

หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน เราคิดหาวิธีการที่จะเล่นละครชิตคอมที่ใช้ภาษาที่เราเรียกมันว่า "เอสเปรันโต" จุดเริ่มต้นความสนใจของเรานั้น เริ่มมีมาจากการพรรณนาอันคับแคบที่เกิดจากการสรรคสร้างความจริงที่น่าจะเชื่อว่ามีปรากฏอยู่แค่เพียงในจอโทรทัศน์ โลกที่มีอยู่เพียงหน่วยเดียวข้างนอกนั้นไม่มีอะไรเลย การณ์กลับว่าสิ่งที่เรานึกฝันเอาไว้ไม่ได้ออกมาอย่างที่เรามุ่งหวัง ไม่เพียงแค่ว่าต้องเรียนรู้ภาษา แต่มันยังส่งผลต่อทุกยามที่เราพยายามสร้างจินตภาพเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ มีอาหาร และจาริตที่เราคุ้นเคยน่าจะมีหน้าตาเหมือนอย่างที่โลกของภาษาเอสเปรันโตนี้ก็นึกฝันไว้ว่าควรจะเป็น ในขณะที่ยิวกันนั้นเองที่น่าจะมีศักยภาพอันน่าตื่นตาสำหรับพื้นที่เชิงจินตภาพที่มาพร้อมกับภาษา แต่ขณะนี้ไม่มีอะไรเลย เราจึงหาหนทางที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาและเราเรียกมันว่า La Loko ซึ่งในภาษาเอสเปรันโตนั้นหมายถึง 'สถานที่' เป็นพื้นที่อีกแบบหนึ่งที่จะช่วยนำทางเราไปสู่มุมมองในการรับรู้ความจริงในรูปแบบใหม่

เอสเปรันโต

เอสเปรันโต ดำเนินเรื่องมานับตั้งแต่ปีค.ศ.1887 จักซุแพทซ์ชาวโปแลนด์ชื่อว่า L. L. Zamenhof ที่ริเริ่มจากการการเขียนตำรับตำราด้วยภาษาเชียนรัสเซีย แล้วเขาก็ลงนามปากกาว่าเป็น 'doctor esperanto-ผู้ที่มีความหวัง' ตราบปัจจุบันผู้คนจำนวนสองล้านคนใช้ภาษาดังกล่าวนี้นี้ หนังสือจำนวนสามหมื่นเล่มตีพิมพ์ด้วยภาษา

เอสเปรันโต ปัจจุบันบรรดาบรรณคดีทั้งหลายที่ยังคงมีอยู่ซึ่งล้วนแล้วแต่แปลออกมาเป็นภาษาเอสเปรันโตได้รวมถึงงานเขียนของเชค-สเปียร์, ฮานส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน หนังสือรายปีฉบับร้อยเล่มรายการวิทยุ ผู้คนที่นิยมในภาษาเอสเปรันโต (Esperantist) ครอบรักกัน และใช้ภาษาดังกล่าวในการสื่อสารเรื่องราวประจำวันและไม่พบว่าจะมีสิ่งใดที่จะฟ้องว่าภาพเหล่านี้จะทำงานได้อ่อนด้อยไปกว่าภาษาอื่นๆ ในทางกลับกันไวยากรณ์เอสเปรันโตและการสร้างคำที่ยืดหยุ่นและบรรจุศักยภาพที่น่าทึ่งสำหรับการแสดงออกเรื่องราวอันละเอียดลออให้เต็มไปด้วยความหมายและเป็นระบบระเบียบ และง่ายตายตรงไปตรงมาสำหรับการเรียนรู้ เอสเปรันโตนั้นแสนง่ายตายสำหรับออกเสียง เพราะเสียงแต่ละเสียงก็สอดคล้องกับอักษรเพียงหนึ่งตัวและอักษรหนึ่งตัวก็ตรงกับเสียงเพียงหนึ่งเสียง เอสเปรันโตเป็นการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติการต่อโลกที่เป็นอยู่ว่า เราจะสื่อสารข้ามพรมแดนได้อย่างไร

อำนาจเหนือ lingua franca

นับตั้งแต่ที่เอสเปรันโตเป็นภาษาสากล นับตั้งแต่มันวางแบบแผนให้ง่ายตายต่อการเรียนรู้ และวางรากให้เหมาะสำหรับการใช้เป็นภาษาที่สอง เอสเปรันโตจึงเป็นอิสระจากอำนาจที่คอยบงการอย่างเผด็จการ ในกรณีของภาษาหลักอย่างภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสมันเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าใคร่ครวญว่าบรรดานักเรียนต้องเรียนภาษาเหล่านี้มานานแค่ไหนแล้ว คนที่เรียนต้องคอยหวังพะวงใส่ใจว่าการออกสำเนียงนั้นต้องถูกต้องเป็นไปตามแบบแผนของภาษาต้นฉบับและเจ้าของภาษาที่เป็นแองโกล-แซ็กซันหรือฝรั่งเศสนั้นก็กลับรู้สึกว่ามันอยู่เหนือกว่าเมื่อต้องมีการสื่อสารข้ามภาษา การรู้เห็นผ่านภาษาเอสเปรันโตนั้นเป็นที่แน่ชัดว่าเสมอเหมือนทางเลือกที่เป็นประชาธิปไตยในบริบทของการสื่อสารในระดับนานาชาติ มันเป็นไปได้ในโลกที่ภาษาอังกฤษแผ่ขยายอย่างแพร่หลาย และค่านิยมแบบฝรั่งเศสก็แพร่ไปพร้อมบรรดาติกรามที่สร้างขึ้นในรูปแบบจักรวรรดิที่ส่งผลให้เราต้องใช้ภาษาดังกล่าวในความจำเป็นทางการเมือง การรุกคืบของภาษาอังกฤษในท่ามกลางภาษาฝรั่งเศสนั้น แน่แน่นอนว่ามันเชื่อมโยงกับการแผ่ขยายของวัฒนธรรมแองโกล-แซ็กซันกับแบบฝรั่งเศส สถานภาพของภาษาสะท้อนความเป็นจริงของการเมืองระหว่างประเทศ เมื่อผู้คนเริ่มที่จะพูดภาษาในแบบหนึ่งๆ พวกเขา ก็พร้อมจะรับวัฒนธรรมวิถีคิดเข้ามาพร้อมๆ กัน และลำดับต่อไปคือ การหยั่งรากวางตำแหน่งแห่งที่ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นในเหล่าสแกนดิเนเวียที่ถูกทำให้เป็นแองโกล-อเมริกัน โลกสแกนดิเนเวียหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายนนั้นเป็นตัวอย่งที่น่าสนใจ แล้วมันจะไม่เป็นที่ที่เสียเงินไม่มากไปกว่านี้ หรือหากว่าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในปักกิ่ง เดลฮี หรือมอสโก ?

ภาษาอังกฤษในฐานะเครื่องมือของสงครามเย็น

ผู้คนจำนวนหนึ่งพันห้าร้อยล้านคนในปัจจุบันพูดภาษาอังกฤษและจำนวนนี้จะทวีขึ้นเป็นสี่เท่าตัวในอีกสี่สิบปีข้างหน้า แต่ภาษา

อังกฤษก็ยังไม่สามารถแผ่ขยายไปได้กว้างไกลนักเท่าที่มันควรจะได้รับ การตอบรับบทความในหนังสือ *Financial Times* ลงวันที่ 8 กันยายน 2002 รายงานได้อ้างถึงเนื้อความใน *Teaching English Oversea* ที่เขียนขึ้นในประเทศอังกฤษในปี 1956 กล่าวถึงแผนการในการสกัดกั้นการแผ่ขยายของลัทธินิยมคอมมิวนิสต์ของบรรดาแองโกล-อเมริกัน เจ้าหน้าที่ของบริติชเคาน์ซิลในประเทศอังกฤษ แถลงว่า บางคนเริ่มรู้สึกว่าเป็นเหมือนลัทธิจักรวรรดินิยมที่แฝงตัวมาในรูปลักษณะอื่น เราสูญเสียการควบคุมทางเศรษฐกิจ-การเมือง ด้วยภาษา เราสามารถครอบครองเมืองขึ้นเหล่านั้นในทางความคิด รัฐบาลอังกฤษและอเมริกันทุ่มเทเม็ดเงินสำหรับสร้างมหาวิทยาลัย และศูนย์ภาษาในแทบจะทุกประเทศกำลังพัฒนา สถานีวิทยูเสียงอเมริกาและบีบีซีนั้นมีบทบาทร่วมไม่ยิ่งหย่อน เยอราด แมนเชล อดีตคนสำคัญของวิทยุบีบีซี กล่าวว่า เราสามารถคาดหมายเอาไว้ว่า ภาษาอังกฤษนั้นสามารถเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพราะเนื้อหาทางการเมือง วัฒนธรรม และประชาธิปไตย ภาษาอังกฤษสามารถสะท้อนอุดมการณ์ ค่านิยมผ่านบรรดาถ้อยคำ และวิธีการแสดงออกความคิด

La Loko

เราตั้งชื่อโครงการของเราว่า La Loko เพราะว่าเราอยากจะวางมันอยู่นอกเหนือประเด็นอาณาเขตทางรัฐชาติ La Loko คือโครงการของเรา อย่างน้อยนั้นก็ไม่ใช่เพราะว่าเราสนใจว่าพื้นที่จะปรากฏออกมาอย่างไรในการผสมผสานกันระหว่างจินตภาพ และสิ่งของของ La Loko นั้นมีรูปที่สามารถเปลี่ยนผัน ยืดหยุ่น และเป็นพื้นที่ๆ สามารถเคลื่อนที่ได้อย่างเสรี มันเป็นสิ่งที่เปราะบางและก้าวข้ามพรมแดนความรู้ มันเป็นพื้นที่สำหรับการสะท้อนพร้อมทั้งมีลักษณะการทดลองที่มีความจำเพาะเจาะจงระหว่างแขนงความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปะ การกระจายเสียง นาฏกรรม การออกแบบ เศรษฐศาสตร์ ภาพยนตร์ การทำอาหาร การต้อนรับขับสู้ การตลาดดนตรี การเมือง และการเขียน La Loko ห้อมรวมทั้งพื้นที่ว่างทางกายภาพและทางอารมณ์ความคิดเข้าด้วยกัน เราสามารถสังเกตการณ์ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ ภาษา และเศรษฐกิจ และเป็นพื้นที่ๆ เรากำหนดได้หมายรู้และสร้างต้นแบบสำหรับชาวของแบบเอสเปรันโตไปพร้อมๆ กัน

ข่าวของที่ดี

สำหรับบรรดาผู้คนทั้งหลายในโลกตะวันตกในปัจจุบันนี้ที่เกิดข้อโต้แย้งถึงการแสวงหารูปแบบการดำเนินชีวิตที่แน่นอนในสังคมที่พัฒนาอยู่ เบื้องหลังการมีส่วนร่วมของศาสนาในลำดับทั้งมากและน้อย การเติมเต็มความต้องการส่วนบุคคลนั้นสัมพันธ์อย่างแน่นเหนียวกับการยอมรับรูปแบบทางวัตถุ ธุรกิจทั้งหลายนั้นให้ความสนใจกับการรับรู้และพัฒนาวัตถุที่สร้างความพึงพอใจ-ความใส่ใจกับผลกำไรนั้นมาเป็นลำดับแรกสุด และแง่มุมที่จะอำนวยความสะดวกในระยะยาวก็มักจะเป็นสิ่งที่น่าเคลือบแคลง การออกแบบสิ่งของแบบเอสเปรันโตนั้นเป็นความคิดแกนกลางของโครงการเอสเปรันโตของเรา สมมุติฐานเกี่ยวกับจักรวาลแบบเอสเปรันโตนั้นเป็นจุดแรกเริ่มสำหรับการสำรวจตรวจสอบไวยากรณ์ของข่าวของดี คำว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสิ่งที่กำลังดำรงอยู่

หนทางที่สร้างความเหนื่อยหน่ายในการทำความเข้าใจธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ที่แน่นอนแบบหนึ่งที่ต้องสร้างมันขึ้นมา สำหรับเหตุผลเดียวกันนี้ La Loko ยังคงมีอยู่ในตลาดเพื่อจะทำกรวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับแพร่กระจายสิ่งที่ได้พัฒนาขึ้นมา มาตรฐานของ La Loko สำหรับการพัฒนาการผลิตที่จะประสบผลสำเร็จที่สามารถก้าวข้ามประเด็นทางเศรษฐกิจจารีตของทุน แร้งบันดาลใจจากเอสเปรันโต La Loko พยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดี สิ่งที่ใช้การได้ดีในทุกๆ สภาพการณ์ทางสังคม พัฒนาสรรค์สร้าง แพร่กระจาย และใช้สิ่งที่ใช้ไปแล้วในความเป็นข่าวของที่ดี ความงาม ความดี และความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจที่ไม่อาจจะแยกขาดออกจากกัน

* ดาเนียล ซาโลมอน ซึ่งจบการศึกษาด้านศิลปะจากสเตเดอูเชล นครแฟรงก์เฟิร์ต และโอลอฟเพื่อนของเขา ต่างสนใจในความคิดของเอสเปรันโต